

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia siten, että työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta koskevat säännökset tulisivat voimaan toistaiseksi voimassaolevina. Nykyisten väliaikaisten työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta koskevien säännösten voimassaolo päättyy vuoden 2019 loppuun. Säännökset ovat olleet väliaikaisina voimassa vuodesta 2005 alkaen.

Tarkoituksena on turvata työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen jatkuvuus, koulutuksen laatu ja sen määrällinen riittävyys. Tätä varten valtion varoista myönnettäisiin nykyiseen tapaan avustusta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkärien koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin Työterveyslaitokselle, joka vastaisi työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen liittyvän korvauksen maksamisesta edelleen yliopistoille, yliopistojen hyväksymille erikoislääkärikoulutusta antaville yksityisille terveyspalvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille. Lisäksi Työterveyslaitos voisi yhä käyttää avustusta itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin. Sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi edelleen oikeus tarkastaa Työterveyslaitoksen ja korvausta saaneiden toimintaa avustusten oikeellisuuden valvomiseksi, ja Työterveyslaitoksella olisi oikeus tarkastaa korvausta saaneiden toimintaa korvausten oikeellisuuden valvomiseksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Yleistä	3
1.2 Lainsäädäntö	4
1.3 Nykytilan arviointi	5
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA EHDOTETUT MUUTOKSET.....	9
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	10
4 ASIAN VALMISTELU.....	10
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	12
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	13
3 VOIMAANTULO.....	14
LAKIEHDOTUS	15
Laki työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	15

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Yleistä

Valtioneuvoston Työterveys 2025 – yhteistyöllä työkykyä ja terveyttä –periaatepäätöksen (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:1) yhdeksi pääteemaksi on nostettu yhteistyö työ- ja toimintakyvyn tukemisessa ja terveyden edistämisessä niin töissä käyvien kuin työttömien osalta. Työterveyshuoltoyksiköiden ja työpaikkojen välisessä yhteistyössä tavoitteena on, että ihmiset työskentelisivät työelämässä aiempaa kauemmin ja terveempinä. Työterveyshuollolla on merkittävä rooli tämän toteuttamisessa. Työterveyshuollolla tulee olla koulutettu ja ammattitaitoinen henkilöstö tähän tehtävään. Viiden yliopiston ja Työterveyslaitoksen omien työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusresurssien lisäksi tarvitaan koulutusta, joka tapahtuu terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Merkittävä osa työterveyshuollon erikoislääkäreiden koulutuksesta suoritetaan yksityisten terveydenhuollon palvelujentuottajien piirissä.

Nykyiset työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetussa laissa (159/1978) olevat väliaikaiset työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta koskevat säännökset ovat voimassa vuoden 2019 loppuun. Säännökset ovat olleet väliaikaisina voimassa vuodesta 2005 alkaen. Tällä hetkellä voimassa olevien työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta koskevien väliaikaisten pykälien perusteluissa (HE 122/2017 vp.) todettiin, että säännökset lisättiin kahden vuoden määräajaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja maakuntia koskevan uudistuksen aikataulun mukaisesti. Tuona aikana oli määrä selvittää työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen ja muun erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoituksen yhtenäistämistä meneillään olevan erikoislääkärikoulutuksen rahoituksen ja järjestelmän uudistamisen yhteydessä. Juha Sipilän hallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja maakuntia koskevan uudistuksen oli tarkoitus tulla voimaan 1.1.2021. Uudistuksen yhteydessä oli tarkoitus mahdollistaa se, että koulutuskorvausjärjestelmä kattaisi laajemmin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden yliopistotasoisia koulutuksia, mukaan lukien esimerkiksi työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus. Uudistuksen valmistelu kuitenkin päättyi maaliskuussa 2019 Juha Sipilän hallituksen erottua.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vastannut erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallisesta ohjauksesta 1.2.2015 lähtien, jolloin ohjausvastuu siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriöltä sosiaali- ja terveysministeriölle. Valtakunnallisesta koordinaatiosta ja strategisesta ohjauksesta vastaa itsenäisesti terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan (TANK) yhteydessä toimiva koordinaatiojaosto, jossa on edustettuna kaikki keskeiset erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sidosryhmät. Koordinaatiojaoston valmistelussa Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen toimenpideohjelmassa vuosille 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:62) on todettu tavoite yhtenäistää työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitus muun erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoituksen kanssa. Tämä tavoite ei ole kuitenkaan toistaiseksi toteutunut. Rahoituskanavien mahdolliseen yhtenäistämiseen liittyvän valmistelutyön on kuitenkin määrä jatkaa tulevaisuudessa.

Jatkossa on edelleen nykyiseen tapaan tarve työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukselle ja erillisrahoituksen avulla luodulle ja ylläpidetylle nykyisen kaltaiselle koulutusjärjestelmälle. Erillisrahoituksen tuella on kyetty kouluttamaan maamme työterveyshuollon erikoislääkäreitä. Pitkien sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden ehkäiseminen, osatyökykyisten työllis-

tymisen tukeminen, ennenaikaisen eläköitymisen estäminen, vanhempien työntekijöiden tukeminen vanhuuseläkeiän noustessa sekä työssä jaksamisen tukeminen työssä olevien ja työttömien osalta edellyttävät työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen jatkamista ja kehittämistä. Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamisessa työterveyshuollon osaaminen on ensiarvoisen tärkeää. Hyviä tuloksia tuottanutta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta tulisi jatkaa nykyisen mallin mukaisesti, kunnes työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen sekä muun erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoitusten mahdollinen yhtenäistäminen selviää.

1.2 Lainsäädäntö

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kustannusten korvaaminen

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitus järjestetään tällä hetkellä pääosin muusta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta poikkeavasti. Terveystalain (1326/2010) mukaan valtion varoista korvataan lääkärin tai hammaslääkärin koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia sairaanhoitopiirien kuntayhtymille, kuntien ja kuntayhtymien terveyskeskuksille, yliopistoille sekä lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvauksiin ja yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoitukseen oikeutetuista palvelujen tuottajista annetussa asetuksessa (1125/2013) säädetyille terveydenhuollon toimintayksiköille. Tätä korvausta ei voida maksaa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen osallistuville yksityisille terveyspalvelujen tuottajille eikä Työterveyslaitokselle. Kuten jo edellä on todettu, työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen osallistuvista palvelutuottajista merkittävä osa toimii yksityisellä sektorilla.

Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia on muutettu väliaikaisesti vuonna 2004 sekä uudelleen vuosina 2009, 2013 ja 2017. Edellä mainittuina vuosina lakia on muutettu siten, että siihen on lisätty väliaikaisesti työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta koskevat pykälät. Vuodesta 2005 alkaen väliaikaisesti voimassa olleilla rahoitusta koskevilla säännöksillä on luotu ja ylläpidetty järjestelmä, jonka nojalla valtion varoista myönnetään avustusta Työterveyslaitokselle työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkärin koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Työterveyslaitos vastaa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen liittyvän korvauksen maksamisesta yliopistojen hyväksymille erikoislääkärikoulutusta antaville yksityisille terveyspalvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille. Yliopistojen hyväksymiä työterveyshuollon erikoistumiskoulutusta antavia palveluntuottajia voivat olla terveyskeskusten lisäksi yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamat palvelujen tuottajat ja työterveyshuoltolain (1383/2001) 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut palvelujen tuottajat, joita ovat työnantajien omat tai yhteiset työterveysasemat. Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää avustusta itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Työterveyshuoltoa ja työterveyshuollon erikoislääkäreitä koskeva sääntely

Työnantaja on työterveyshuoltolain 4 §:n mukaan velvollinen järjestämään työterveyshuoltopalvelut työntekijöille. Työnantaja voi hankkia tarvitsemansa palvelut terveyskeskukselta tai muulta työterveyshuoltopalvelujen tuottamiseen oikeutetulta toimintayksiköltä tai henkilöltä.

Vaihtoehtoisesti työnantaja voi myös järjestää palvelut itse tai yhdessä toisten työnantajien kanssa.

Hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (708/2013) mukaan työterveyshuollossa päätoimisesti toimivan laillistetun lääkärin tulee olla työterveyshuollon erikoislääkäri. Päätoimiseksi katsotaan henkilö, joka työskentelee työterveyshuollon tehtävissä keskimäärin 20 tuntia tai enemmän viikossa.

Työterveyshuollon sisällöstä ja työterveyshuollolle kuuluvista tehtävistä säädetään työterveyshuoltolain 12 §:ssä sekä hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Työterveyshuollolla on keskeinen merkitys työpaikkojen psyykkisten ja fyysisten vaarojen kartoittamisessa sekä työsuojelun ja työhyvinvoinnin kehittämisessä. Työterveyshuolto on avainasemassa pyrittäessä huolehtimaan työikäisen väestön terveyden ja työkyvyn säilyttämisestä sekä vaikuttamaan työurien pidentämiseen. Työterveyshuoltolaissa ja sairausvakuutuslaissa (1224/2004) määritellään työterveyshuollolle selkeät tehtävät työntekijän jäljellä olevan työkyvyn arvioimisessa sekä työssä jatkamisen mahdollisuuksien selvittämisessä. Työterveyshuollossa toimivien koulutus ja monipuolinen kokemus sekä eri toimialojen ja niiden terveystekijöiden tuntemus ovat tärkeitä näihin haasteisiin vastattaessa.

Erityisesti on syytä korostaa työterveyshuollon moniammatillisen yhteistyön ja perusteellisten työpaikkaselvitysten merkitystä hyvän työterveyshuollon toteuttamisessa. Työterveyshuollon tulee tuntea työpaikan olosuhteet, johtamisjärjestelmät ja yhteistyötahot, jotta se voi vaikuttaa työpaikan olosuhteisiin ja työhyvinvointiin niin, että tulokset näkyvät työturvallisuuden ja työilmapiirin paranemisena, sairauspoissaolojen vähenemisenä ja eläkkeellesiirtymisiän nousuna. Keskeistä on tavoitteellinen työterveysyhteistyö työpaikan ja työterveyshuollon välillä.

1.3 Nykytilan arviointi

Työterveyslääkäritilanne

Vuonna 2018 työikäisiä työterveyshuollon erikoislääkäreitä oli yhteensä 846, kun heitä oli 814 vuonna 2015 ja 724 vuonna 2010. Siten työikäisten työterveyshuollon erikoislääkärien vuotuinen keskimääräinen lisäys vuodesta 2010 vuoteen 2015 oli 18 erikoislääkäreä, mutta vuodesta 2015 vuoteen 2018 enää 10,7 erikoislääkäreä.

Työterveyshuollon toiminta ja laatu Suomessa 2018 –selvityksen mukaan päätoimisista työterveyshuollossa toimivista lääkäreistä 44 prosenttia oli työterveyshuollon erikoislääkäreitä. Terveyskeskuksissa, kunnallisissa työterveyshuollon liikelaitoksissa ja osakeyhtiöissä työskentelevistä päätoimisista työterveyslääkäreistä 38 prosenttia oli erikoislääkäreitä. Vajaa puolet (46 prosenttia) lääkärikeskusten päätoimisista työterveyslääkäreistä on erikoislääkäreitä. Vuonna 2010 työterveyshuollon erikoislääkärien osuus päätoimisista työterveyslääkäreistä nousi yli puoleen, mutta kääntyi uudelleen laskuun vuoteen 2015 tultaessa, vaikka vuosittain valmistuneiden erikoislääkärien määrä on pysynyt vakaana erillisrahoituksen aikana vuodesta 2006 alkaen.

Työterveyshuollon toiminta ja laatu Suomessa 2018 –selvityksen mukaan vuonna 2018 työterveyshuollossa toimivia lääkäreitä oli yhteensä 2 697. Kokopäiväisiksi muunnettuna lääkä-

reiden työpanos oli noin 1800 henkilötyövuotta. Toisin sanoen työterveyshuollossa toimi paljon osa-aikaisia lääkäreitä. Päätoimisia lääkäreitä (vähintään 20 tuntia viikossa) oli 37 prosenttia (998 lääkäriä). Työterveyshuollon erikoislääkäri hoiti 34 prosenttia kaikista toimista. Työterveyshuoltoon erikoistuvia lääkäreitä on noin 450. Noin 650 työterveyshuollossa toimivista lääkäreistä ei ole suorittanut pätevöittävää koulutusta. Työterveyslääkärien tehtävissä toimii edelleen myös pitkään alalla toimineita työterveyslääkäreitä, joilla ei ole suoritettuna työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta, mutta jotka ovat säilyttäneet sen pätevyyden, joka heillä on ollut nykyisen työterveyshuoltolain tullessa voimaan vuoden 2002 alussa. Heidän osuutensa vähenee kuitenkin koko ajan eläköitymisen seurauksena.

Kunnallisen työterveyshuollon rakennemuutoksen seurauksena työterveyshuoltopalveluja on siirtynyt terveyskeskuksista kunnallisiin liikelaitoksiin ja osakeyhtiöihin, mikä osaltaan heijastuu lääkäri työvoiman jakautumiseen. Työterveyshuollon toiminta ja laatu Suomessa 2018 – selvityksen mukaan työterveyshuollon erikoislääkäreistä alle viidennes työskentelee terveyskeskuksissa tai kunnallisissa työterveyshuollon liikelaitoksissa ja osakeyhtiöissä. Kuntasektorilla tapahtuva palvelu (kunnallisia osakeyhtiöitä lukuun ottamatta) kuuluu julkisen puolen koulutuskorvauksen piiriin terveydenhuoltolain mukaisesti, mutta yksityissektorin palveluntuottaja ei saa korvausta koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin terveydenhuoltolain nojalla.

Erikoislääkärikoulutuksen tarve on tulevaisuudessakin huomattava. Työterveyshuollon erikoislääkärien ja muiden työterveyshuollossa toimivien lääkäreiden runsas eläköityminen ja poistuminen työelämästä on huolestuttavaa työvoiman riittävyyden kannalta. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutustarpeen arviointi vuoteen 2030 –raportin (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:57) selvityshenkilön arvion mukaan vuosittainen koulutustarve olisi 44 erikoislääkäriä. Raportin mukaan tavoitteena vuodelle 2030 voidaan pitää noin 1000 työterveyshuollon erikoislääkäriä. Sosiaali- ja terveysministeriön teettämässä asiantuntijaselvityksessä erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien tarpeesta vuoteen 2035 saakka on esitetty vielä tätäkin huomattavasti suurempia arvioita työterveyslääkärien osalta (Erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien tarvearvio vuoteen 2035, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:48).

Tarvittavien työterveyshuollon erikoislääkärien määrä on jatkossakin perusteltu työurien tukemisen tarpeisiin. Lääkäriliiton laatiman tilastojulkaisun mukaan vuonna 2016 34 prosenttia kaikista työterveyshuollossa toimivista lääkäreistä kuului ikäryhmään 55–64-vuotiaat (Lääkärit Suomessa - Tilastotietoja lääkäreistä ja terveydenhuollosta 2016). Lääkäriliiton vuositilaston 2015 mukaan työikäisistä työterveyshuollon erikoislääkäreistä 41 prosenttia kuului ikäryhmään 55–64-vuotiaat. Kun otetaan huomioon lähivuosien työterveyshuollon erikoislääkärien eläköityminen, on lääkäri työvoiman riittävyyden kannalta tärkeää ylläpitää vähintäänkin nykyisen tasoiset vuosittaiset koulutusmäärät.

Lisäksi lainsäädännössä on viime vuosina lisätty työterveyslääkärien tehtäviä kaikkien pitkittyvien työkyvyttömyyksien arvioinnissa, vaihtoehtojen selvittämisessä sekä kuntoutuksen ja hoidon koordinaatiossa. Vuonna 2012 tulivat voimaan sairausvakuutuslain ja työterveyshuoltolain muutokset, joiden myötä sairauspäivärahan maksamisen edellytyksenä 90 sairauspäivärahapäivän jälkeen on ollut, että vakuutettu toimittaa Kansaneläkelaitokselle työterveyshuollon lausunnon. Vuoden 2017 alussa voimaan tulleella työterveyshuoltolain muutoksella säädettiin työnantajalle velvollisuus järjestää irtisanomalleen työntekijälle tiettyjen edellytysten täyttyessä työterveyshuolto kuuden kuukauden ajan työntekovelvollisuuden päättymisestä lukien. Tämän lisäksi vuonna 2017 tuli voimaan eläkeuudistus, jonka yhteydessä otettiin käyt-

töön uusi eläkelaji, työuraeläke. Työuraeläkkeen kriteerien täyttymisen edellytyksien arvioinnissa tarvitaan työterveyshuollon asiantuntemusta.

Työurien tukemisessa tarvitaan erityisosaamista, johon työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksella osaltaan pyritään. Edellä mainitut viime vuosien lainsäädännölliset uudistukset korostavat entisestään työterveysyhteistyön sekä työterveyshuollon laajan koordinaatoroolin merkitystä työurien pidentämiseen tähtäävissä työkyvyn tuen käytännön menettelyissä. Laissa edellytetään, että työnantaja järjestää työterveyshuollon työntekijöilleen. Lisäksi työterveyshuollossa päätoimisesti toimivan laillistetun lääkärin tulee olla työterveyshuollon erikoislääkäri. Erityisesti nämä seikat sekä edellä kuvatut viime aikaiset lainsäädännölliset uudistukset edellyttävät, että riittävä työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen toteutuminen varmistetaan myös jatkossa.

Työterveyshuollon erikoislääkäreiden koulutus

Yliopistoissa työterveyshuoltoon erikoistumaan ilmoittautuneita lääkäreitä (opinto-oikeus) oli vuoden 2019 alussa yhteensä noin 900. Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun asetuksen (501/1978) 1 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan Työterveyslaitos kehittää ja antaa toimialaansa kuuluvaa jatko-, täydennys- ja erikoistumiskoulutusta. Tämän säännöksen perusteella Työterveyslaitos on jo pitkään antanut koulutusta, joka on osa työterveyshuollon erikoistumiskoulutusta. Yliopistot vastaavat työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta sekä ohjaavat, koordinoivat ja myös tuottavat sitä. Yliopistot hyväksyvät erikoistumiseen sopivan koulutuksen myös Työterveyslaitoksen tuottamana.

Osana työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusohjelmaa työterveyshuoltoon erikoistuvalla lääkäriltä edellytetään kuuden kuukauden palvelua Työterveyslaitoksessa. Palvelu on verrattavissa muiden erikoisalojen yliopistosairaalapalveluun. Erikoistuvien määrän kasvettua nykyiselle koulutustarpeen tasolle oli työterveyslaitosjaksolle pääsy ennen erillisrahoitusta vaikeutunut merkittävästi ja siten hidastanut erikoislääkäreiden valmistumista. Työterveyslaitoksen erikoistumistoimien ylläpitäminen nykyisellä tasolla on välttämätöntä valmistuvien työterveyshuollon erikoislääkäreiden tavoiteltavan määrän turvaamiseksi.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusohjelman keskeinen osa on 24 kuukauden mittainen työterveyshuoltojakso, joka suoritetaan työskennellen työterveyslääkärinä kouluttajalääkärin ohjauksessa yliopiston hyväksymässä työterveyshuollon koulutuspaikassa. Työterveysaseman, jossa voidaan suorittaa erikoistumiskoulutusta, tulee solmia yliopiston kanssa koulutuspaikkasopimus ja käyttää koulutustoimintaan yliopiston hyväksymää kouluttajaa. Kouluttaja vastaa koulutusedellytysten ylläpitämisestä toimipaikassaan ja ohjaa erikoistuvan henkilökohtaisen opintosuunnitelman toteutumista yliopistollisen koulutussuunnitelman mukaisesti ja osallistuu arviointiin. Kouluttajalääkäreitä tuetaan tehtävässään yliopistojen järjestämällä kouluttajalääkärikoulutuksella, jossa kouluttaja kehittää taitojaan erikoistuvan ohjaamisessa ja oppimisen tukemisessa. Yliopistot edellyttävät koulutussuunnitelman mukaisesti, että kouluttaja varaa aikaa erikoistuvan ohjaukseen kaksi tuntia viikossa. Lisäksi koulutuspaikkana toimivan yliopiston hyväksymän yksityisen terveyspalvelujen tuottajan ja työnantajan ylläpitämän työterveysaseman tulee järjestää erikoistuvalla lääkärille toimipaikkakoulutusta vähintään 160 tuntia kahden vuoden aikana, mikä vastaa noin kahta tuntia viikossa. Koulutus on osa erikoistuvan lääkärin työtä. Toimipaikkakoulutuksen tulee olla suunnitelmallista ja erikoislääkärikoulutuksen tavoitteita palvelevaa.

Yliopistot ovat yhteistyössä Työterveyslaitoksen ja muiden koulutuspaikkojen kanssa määritelleet työterveyshuollon koulutuksen ydinsisällöt ja suunnitelleet erikoistuvan lääkärin kanalta joustavampia koulutuskokonaisuuksia koulutuksen määrän ja laadun lisäämiseksi. Nykyinen koulutustarve, Työterveyslaitoksen koulutusvirat ja työterveyshuollon koulutuksen sisällön ja laadun kehittämisvaatimukset, erikoistuvien lääkärin opetus ja ohjaus, koulutuksen ja koulutuspaikkojen koordinaatio sekä erikoistuvien lääkäreiden ja heidän ohjaajiensa tukipalvelujen järjestäminen edellyttävät vähintään nykyisen suuruista rahoitusta ja henkilöresursseja yliopistoissa ja Työterveyslaitoksessa. Yliopistojen työterveyshuollon opetuksen voimavarat ovat niukat, vaikka niitä on saatu viime vuosina erillisjärjestelyillä lisättyä. Kokoaikaisen professuurien jatkuvuuden varmistaminen on välttämätöntä alan koulutuksen kehittämiseksi työterveyshuollon muuttuvien painopisteiden mukaisesti.

Koulutustoiminnan kehitys viime vuosina

Vuonna 2017 valmistui 44 ja vuonna 2018 40 työterveyshuollon erikoislääkäriä. Viimeisen kolmen vuoden keskiarvo on ollut 41 valmistunutta työterveyshuollon erikoislääkäriä vuodessa. Kyseinen kolmen vuoden keskiarvo on 2010-luvun aikana ollut 41–45 vuosittain valmistunutta työterveyshuollon erikoislääkäriä ja sen arvioidaan olevan samaa luokkaa myös tulevina vuosina. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen suorittaneiden määrä on erillisrahoituksen aikana lisääntynyt niin, että nykytilanteessa valmistuu vuosittain noin 20 erikoislääkäriä enemmän kuin 2000-luvun alussa. Rahoituksen avulla on voitu lisätä Työterveyslaitokselle erikoistumistoimia ja kouluttavien lääkäreiden toimia siten, että noin 44 erikoistuvaa lääkäriä vuodessa voi suorittaa vaadittavan työterveyslaitosjakson. Sen lisäksi Työterveyslaitosta korvaavan palvelun voi suorittaa yhteistyössä Työterveyslaitoksen ja eräiden keskussairaaloiden/liikelaitosten kanssa.

Erillisrahoitus on mahdollistanut kolme kouluttavan erikoislääkärin toimen perustamisen Työterveyslaitokselle. Työterveyslaitosjakson suorittamiseksi on Työterveyslaitoksella 22 erikoistuvan lääkärin määräaikaista tehtävää, joista 11 on rahoitettu erillisrahoituksen avulla. Erikoistumistehtävät on sijoitettu kaikkiin Työterveyslaitoksen toimipisteisiin. Yksityisen sektorin ja työnantajien ylläpitämien työterveysasemien koulutuspaikoille maksetaan korvauksia erikoistuvien lääkäreiden koulutuskustannuksista.

Rahoituksella on mahdollistettu myös useita toimenpiteitä, joilla vaikutetaan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen laatuun. Yliopistoilla on nyt ollut entistä paremmat mahdollisuudet kehittää koulutusta yhteistyössä Työterveyslaitoksen ja koulutuspaikkojen kanssa. Yliopistoihin on perustettu yhteensä viisi klinisen opettajan määräaikaista virkaa. Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston toiminta, joka mahdollistaa verkkovälitteisen oppimisen työterveyshuollon koulutussisällöistä, on vakiintunut. Virtuaaliyliopistoa voitaisiin jatkossa hyödyntää soveltuvien osin myös muiden työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksessa.

Rahoituksella toteutetut koulutuksen laadun kehittämistoimet, kuten kouluttajien koulutus ja virtuaaliyliopiston kehittäminen, ovat lisänneet laaja-alaisesti työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen laatua kaikilla työterveyshuollon koulutuspaikoilla, myös terveyskeskuksissa. Kunnalliset koulutuspaikat, jotka ovat terveydenhuoltolain mukaisen korvauksen piirissä, ovat hyötäneet rahoituksesta muun muassa pakollisten Työterveyslaitoksella suoritettavien palvelujaksojen saatavuuden paranemisena sekä osallistumalla avustuksesta kustannettuun kouluttajalääkärin koulutukseen ja virtuaaliyliopiston toimintoihin. Lisäksi on huomioitava, että kunta-

lain (410/2015) mukaan kuntien työterveyshuoltotoiminta on tullut yhtiöittää 1.1.2019 alkaen, mikäli kunta tuottaa terveydenhuoltolain 18 §:n 3 momentin mukaisia palveluja. Tämä on lisännyt entisestään koulutustoiminnan painottumista kunnallisista koulutuspaikoista yksityiseen tuotantoon. Myös tämä muutos korostaa koulutuksen erillisrahoituksen tarvetta.

Rahoituksella on luotu edellytykset systemaattiseen koulutuksen laadun parantamiseen. Sillä on myös mahdollistettu julkisten ja yksityisten koulutuspaikkojen tasavertainen kohtelu. Koska työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus toteutuu merkittävältä osalta työterveyshuollon toimipisteissä, on kentän kouluttajien toteuttaman ohjauksen laatuun panostaminen ollut välttämätöntä. Rahoitus on mahdollistanut yliopistojen ja Työterveyslaitoksen yhteistyönä systemaattisen kouluttajakoulutuksen järjestelmän rakentamisen, jota kehitetään jatkuvasti. Rahoituksen turvin on laadittu kouluttajalääkäreille kattava opas suunnitelmalliseen ohjaamiseen (uusittu vuonna 2016). Uusi opetussuunnitelmaa tarkemmin ohjeistava osaamispohjainen lo-
kikirja tukee työterveyshuollon erikoislääkäreiden osaamisen kehittämistä työterveyshuollon valtakunnallisten linjausten suunnassa. Koulutuksen tasalaatuisuuden näkökulmasta on myös rahoituksen mahdollistama virtuaaliyliopisto tuonut valtakunnallisesti tasapuolisesti tarjolle työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukselle tärkeitä oppimismateriaaleja ja kursseja, joiden tarjonta muuten jäisi vaihtelevaksi.

Jos nykyisin käytössä olevaa rahoitusta ei olisi, Työterveyslaitoksen pysyviä erikoistumispaikkoja olisi liian vähän ja yliopistojen kouluttajavaroissa olisi merkittävää vajea. Myös työterveyshuollon erikoistumiskoulutusta antavat yksityiset terveyspalvelujen tuottajat ja työnantajan ylläpitämät työterveysasemat, jotka eivät muutoin saisi korvausta antamastaan koulutuksesta, tarvitsevat valtion rahoitusta antamansa työterveyshuollon erikoistumiskoulutuksen kustannuksiin.

2 Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään toistaiseksi voimassa olevat työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta koskevat säännökset, jotka vastaisivat sisällöltään nykyisiä vuoden 2019 loppuun saakka voimassa olevia väliaikaisia rahoitusta koskevia säännöksiä. Rahoitusta koskevat pykälät ovat olleet tähän saakka voimassa väliaikaisina vuodesta 2005 lähtien. Pykälien väliaikaisuus on niiden voimassa olon alkuvuosina perusteltu erityisesti uuden järjestelmän toimivuuden seurannalla. Viimeisimmän kerran vuonna 2017 pykälät lisättiin väliaikaisina vuosille 2018–2019 tuolloin valmisteilla olleen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja maakuntia koskevan uudistuksen aikataulun mukaisesti. Nykypäivän tilanteessa, jossa järjestelmä on jo vakiintunut sekä osoittanut toimivuutensa, pykälät ehdotetaan lisättäviksi lakiin toistaiseksi voimassa olevina siihen saakka, kunnes työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen sekä muun erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoitusten mahdollinen yhtenäistäminen jatkossa selviää.

Esityksen tavoitteena on säilyttää työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen korvauksia varten luodun järjestelmän toiminta nykyisessä muodossaan sekä turvata koulutuksen jatkuvuus siihen saakka, kunnes erikoislääkäreiden ja erikoishammaslääkäreiden koulutusta koskeva rahoitusjärjestelmä mahdollisesti uudistetaan. Esityksen sisältöön ei esitetä muutoksia aiempaan nähden.

Valtion varoista myönnettäisiin vuosittain avustusta Työterveyslaitokselle ja Työterveyslaitos puolestaan maksaisi saamastaan avustuksesta korvausta yliopistoille, koulutusta antaville yksi-

tyisille terveyspalvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille tehtävän hakemuksen mukaisesti. Koulutusta antava palvelujen tuottaja maksaisi Työterveyslaitokselta saadusta korvauksesta kouluttajalle työterveyshuoltoon erikoistuvan lääkärin ohjauksesta. Lisäksi Työterveyslaitos voisi käyttää avustusta Työterveyslaitoksella tapahtuvaan ja muuhun yliopistojen hyväksymään työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden koulutuksen kustannuksiin. Työterveyslaitos voisi käyttää avustusta muun muassa koulutuspaikkojen lisäämiseen. Korvausta voitaisiin myös käyttää yliopistojen kliinisten opettajien ja yliopisto-opettajien palkkakustannuksiin sekä muuhun koulutuksen kehittämiseen ja näin ulottaa tarvittava koulutuksen laadun parantaminen laajasti työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kaikille alueille ja koulutuspaikoille.

3 Esityksen vaikutukset

Avustus työterveyshuollon erikoislääkärien koulutukseen myönnettäisiin valtion talousarvion momentilta 33.70.51 Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Avustus sisältyy valtiontalouden kehyksiin 2020–2023. Tarkoitus on pitää kustannustaso ennallaan. Rahoituksella mahdollistetaan nykyisenkaltainen koulutusjärjestelmä, jonka vaikutuksia on kuvattu tarkemmin esityksen kohdassa 1.3.

Esityksen mahdollistama valmistuvien työterveyshuollon erikoislääkärien määrän vakiinnuttaminen ja työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kehittäminen tukisivat osaltaan tavoitetta työntekijöiden terveyden ja työkyvyn ylläpitämiseksi, työurien pitenemiseksi ja eläkeiän nostamiseksi. Esitys tukisi yliopistojen työterveyshuollon erikoistumiskoulutuksen kehittämisen jatkamista, koska yliopistot saisivat korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta antavan kliinisen opettajien ja yliopisto-opettajien palkkaus- sekä muihin työterveyshuollon koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Kullakin yliopistolla olisi käytössä yksi kliinisen opettajan virka.

Työterveyslaitos jatkaisi työterveyshuollon erikoistumiskoulutuksen kehittämistä yhdessä yliopistojen kanssa. Työterveyshuollon erikoislääkärien kouluttamisen kehittäminen puolestaan edistäisi työterveyshuollon toteutumista hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti. Esitys vaikuttaisi työterveyshuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen siten, että työterveyshuollon palveluja olisi saatavilla alueellisesti tasapuolisesti. Esitys tukisi työterveyshuollon palvelujen laadun ja vaikuttavuuden myönteistä kehitystä, kun yksityiset palvelujen tuottajat ja työnantajien ylläpitämät työterveysasemat saisivat myös jatkossa korvausta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden ohjauksesta aiheutuvista kustannuksista.

Toistaiseksi voimassa olevan lain arvioidaan vähentävän koulutussopimusten hallintaan liittyvää hallinnollista työtä, kun jatkossa ei olisi tarvetta uusien sopimusten määräraikaisten lakien edellyttämässä tahdissa. Toistaiseksi voimassa oleva laki mahdollistaisi jatkossa koulutustoiminnan nykyistä pitkäjänteisemmän suunnittelun ja kehittämisen sekä tukisi erikoislääkäriopetuksen vakiinnuttamista erityisesti kliinisten opettajien toimien osalta.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa. Asiaa käsiteltiin 29 päivänä elokuuta 2019 työterveyshuollon neuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina Työterveyslaitos, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Suomen Kuntaliitto, Kansaneläkelaitos, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Suomen Työter-

veyslääkäriyhdistys ry, Suomen Työterveyshoitajaliitto ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Akava ry ja Suomen yrittäjät. Neuvottelukunta kannatti esitystä. Esityksestä on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, Työterveyslaitokselta sekä Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoilta. Saaduissa lausunnoissa on kannatettu esitystä.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

3 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi 3 a §, jossa säädettäisiin valtion varoista Työterveyslaitokselle myönnettävästä avustuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan Työterveyslaitokselle myönnettäisiin valtion talousarvion rajoissa valtion varoista laskennallisin perustein avustusta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutustoiminnan kustannuksiin myönnettävän avustuksen suuruus perustuisi valmistuvien erikoislääkärien lukumäärään, joka lasketaan kolmen edellisen vuoden valmistuneiden lukumäärän keskiarvon mukaisesti. Suoritettua erikoislääkärikoulutusta kohti maksettavan korvauksen suuruudesta säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ne tahot, joiden antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin avustuksesta voidaan maksaa korvausta. Työterveyslaitos voisi maksaa korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuille palvelujen tuottajille (yksityiset terveyspalvelujen tuottajat) ja työterveyshuoltolain 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille palvelujen tuottajille (työnantajan ylläpitämät terveysasemat) niiden antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksista. Korvauksen saajat voivat hakea muutosta Työterveyslaitoksen antamaan rahoituspäätökseen hallintolain (434/2003) mukaisesti. Työterveyslaitos voisi käyttää avustusta Työterveyslaitoksen itse antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuussäännös, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään avustuksen kohdentamisesta 3 momentissa mainittujen tahojen kesken sekä niistä perusteista ja menettelytavoista, joilla korvauksen suorittamisesta yksityisille palvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille päätetään.

Pykälä vastaisi tällä hetkellä väliaikaisesti voimassa olevaa 3 a §:ää.

3 b §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi 3 b §, jossa säädettäisiin siitä, miten Työterveyslaitos voi käyttää 3 a §:n perusteella saamansa avustusta ja hakemusmenettelystä sekä selvitysten antamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan Työterveyslaitos maksaisi 3 a §:n perusteella saamastaan avustuksesta korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta antavalle yksityiselle terveyspalvelujen tuottajalle sekä työnantajan ylläpitämille työterveysasemille. Yksityisellä terveyspalvelujen tuottajalla tarkoitettaisiin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja palvelujen tuottajia ja työnantajan ylläpitämällä työterveysasemalla tarkoitettaisiin työterveysasemaa, jossa työnantaja itse tai yhdessä toisten työnantajien kanssa järjestää työterveyshuoltopalveluja työterveyshuoltolain 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Ehdotetun säännöksen mukaan Työterveyslaitos maksaisi korvausta puolivuositain koulutusta antavalle palvelujen tuottajalle hakemuksen perusteella. Koulutusta antava palvelujen tuottaja maksaisi Työterveyslaitokselta saadusta korvauksesta kouluttajalle työterveyshuoltoon erikoistuvan lääkärin ohjauksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin hakemusmenettelystä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos 1 momentissa tarkoitettu yksityinen terveystalvelujen tuottaja olisi oikeutettu saamaan antamastaan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta korvausta terveydenhuoltolain perusteella, ei tällaiselle yksityiselle terveystalvelujen tuottajalle maksettaisi korvausta ehdotetun lain perusteella. Säännöksen tarkoituksena olisi estää päällekkäisten korvausten maksaminen tilanteessa, jossa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta antava yksityinen terveystalvelujen tuottaja on jokin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvauksiin ja yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoitukseen oikeutetuista talvelujen tuottajista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1125/2013) 1 §:ssä mainittu taho. Näitä tahoja ovat Fimlab Laboratoriot Oy, Invalidiliitto ry:n ylläpitämä Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus, Orton Oy, Suomen aivotutkimus- ja kuntoutussäätiön ylläpitämä Suomen aivotutkimus- ja kuntoutuskeskus Neuron, Suomen Punaisen Ristin ylläpitämä SPR Veripalvelu, TAYS Sydänkeskus Oy sekä Tekonivelsairaala Coxa Oy.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yliopistojen, yksityisten terveystalvelujen tuottajien sekä työnantajien ylläpitämien työterveysasemien velvollisuudesta antaa vuosittain Työterveyslaitokselle selvitys 3 a §:n 3 momentin nojalla saamansa korvauksen käytöstä. Lisäksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi Työterveyslaitoksen velvollisuudesta antaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys 3 a §:n nojalla saamiensa varojen käytöstä ja Työterveyslaitoksen omaan toimintaan ohjattujen varojen käytöstä. Työterveyslaitoksella olisi myös velvollisuus antaa sosiaali- ja terveysministeriölle yhteenvedo yliopistojen, yksityisten terveystalvelujen tuottajien sekä työnantajien ylläpitämien työterveysasemien saamien korvausten käytöstä. Lisäksi Työterveyslaitoksen tulisi antaa ministeriölle selvitys työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta eli siitä, miten työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus on vuosittain kehittynyt. Momenttiin sisältyy sosiaali- ja terveysministeriön asetuksenantovaltuus, jonka nojalla säädettäisiin niistä menettelytavoista, joilla momentissa tarkoitettut selvitykset annettaisiin.

Pykälän 4 momentin mukaan avustusten oikeellisuuden valvomiseksi sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi oikeus tarkastaa Työterveyslaitoksen ja korvausta saaneiden toimintaa ja Työterveyslaitoksella olisi oikeus tarkastaa korvausta saaneiden toimintaa. Tarkastusta varten sosiaali- ja terveysministeriöllä ja Työterveyslaitoksella olisi oikeus tarkistaa korvausta saaneiden yliopistojen, yksityisten terveystalvelujen tuottajien ja työnantajien ylläpitämien työterveysasemien kirjanpitoa siltä osin kuin on tarpeellista tarkistaa korvausten maksamisen oikeellisuutta. Säännös mahdollistaisi syntyvien kustannusten tehokkaan valvonnan. Tätä tehtävää varten sosiaali- ja terveysministeriöllä ja Työterveyslaitoksella olisi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä sekä korvauksetta käyttöönsä välttämättömät tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto. Tiedonsaantioikeus koskee tältä osin myös tietoja liike- tai ammatillisuudesta.

Pykälä vastaisi tällä hetkellä väliaikaisesti voimassa olevaa 3 b §:ää.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin koulutuskohtaisesta korvauksesta ja avustuksen kohdentamisesta sekä perusteista ja menettelytavoista, joilla korvausta maksetaan. Lisäksi asetuksella säädettäisiin hakemusmenettelystä ja selvitysten antamisesta. Tällä hetkellä voimassa on sosiaali- ja terveysministeriön asetus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin valtion varoista vuonna 2019 myönnettävästä avustuksesta (1286/2018). Asetus on annettu vuosittain.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Tällä hetkellä voimassa olevien väliaikaisten säännösten voimassaolo päättyy 31.12.2019.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettuun lakiin (159/1978) uusi 3 a ja 3 b § seuraavasti:

3 a §

Työterveyslaitokselle myönnetään valtion talousarvion rajoissa valtion varoista laskennallisin perustein avustusta kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.

Avustuksen suuruus on kolmen edellisen vuoden aikana valmistuneiden työterveyshuollon erikoislääkäreiden lukumäärän keskiarvo kerrottuna koulutuskohtaisella korvauksella, jonka suuruudesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Työterveyslaitos voi maksaa avustuksesta korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuille palveluiden tuottajille (*yksityiset terveyspalvelujen tuottajat*) ja työterveyshuoltolain (1383/2001) 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille palvelujen tuottajille (*työnantajan ylläpitämät terveysasemat*) niiden antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksista. Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää avustusta itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään:

- 1) avustuksen kohdentamisesta;
- 2) perusteista ja menettelytavoista, joilla korvausten suorittamisesta yksityisille terveyspalvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille päätetään.

3 b §

Jos yliopisto käyttää työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen yksityistä terveyspalvelujen tuottajaa tai työnantajan ylläpitämää työterveysasemaa, Työterveyslaitos voi maksaa 3 a §:ssä tarkoitettu avustuksesta korvausta yksityiselle terveyspalvelujen tuottajalle tai työnantajan ylläpitämälle työterveysasemalle puolivuositain koulutuksen antajan hakemuksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan säännökset hakemusmenettelystä.

Jos yksityinen terveyspalvelujen tuottaja on oikeutettu saamaan antamastaan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta korvausta terveydenhuoltolain (1326/2010) perusteella, sille ei makseta korvausta tämän lain perusteella.

Korvauksen saajien on annettava vuosittain Työterveyslaitokselle selvitys 3 a §:n 3 momentin nojalla saamiensa korvausten käytöstä. Työterveyslaitoksen tulee antaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys 3 a §:n 1 momentin nojalla saamansa avustuksen käytöstä, 3 a §:n 1 momentin nojalla laitoksen omaan toimintaan ohjattujen varojen käytöstä, työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta sekä yhteenvedo yliopistojen, yksityisten terveyspalvelujen tuottajien ja työnantajien ylläpitämien työterveysasemien saamien korvausten käytöstä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan säännökset selvitysten antamiseen liittyvästä menettelystä.

Avustusten oikeellisuuden valvomiseksi sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus tarkastaa Työterveyslaitoksen ja korvausta saaneiden toimintaa ja Työterveyslaitoksella on oikeus tarkastaa korvausta saaneiden toimintaa. Tarkastusta varten sosiaali- ja terveysministeriöllä ja Työterveyslaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä korvauksetta käyttöönsä välttämättömät tiedot, asiakirjat ja muu aineisto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2019

Pääministeri

Antti Rinne

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru